

نقشه سرمایه‌پذیری گردشگری ارائه شود

♦ مجتبی یزدان‌بنا

عضو هیئت‌علمی دانشگاه شهید باهنر کرمان

به بخش صنعت و معدن و عدم توجه به قابلیت‌ها و مزایای گردشگری از سوی حاکمان و سیاست‌گذاران» است،

۳. «عدم پایداری سیاست‌ها، تصمیمات و تغییر آن‌ها براساس رویکردهای سیاسی» یکی دیگر از عوامل منفی است که در سرمایه‌پذیری استان نقش دارد. متأسفانه تغییرات سیاسی در استان باعث شده رویکرد یک‌جانبه در حوزه سرمایه‌پذیری را شاهد باشیم،

۴. «بی‌انگیزگی و کیفی نبودن بدنه کارشناسی در مراکز و ارگان‌های تصمیم‌گیرنده» شاخصه منفی دیگری است که در حوزه سرمایه‌پذیری استان متوجه آن شده‌ایم. در طول این سال‌ها بدنه دولتی در استان خالی از کارشناس خبره برای ایجاد بسته‌های سرمایه‌گذاری شده است. نتیجه این بوده که ارگان‌های مسئول و تصمیم‌گیرنده نتوانند بسته‌های موردتوجهی را به سرمایه‌گذاران ارائه دهند. در طول پژوهش، پرسشنامه‌ها و مصاحبه‌های متعددی داشتیم. در یکی از ارگان‌های کرمان برای جذب سرمایه‌گذار، برای اینکه صرفاً در آمارها و گزارش‌ها ثبت شود، پیشنهادات، آمار و اطلاعاتی ارائه یا قراردادی بسته شده که درست نبوده و سرمایه‌گذار بعد از اطلاع از نادرست بودن آن از حضور در استان منصرف شده است،

آنچه ارائه می‌شود بخشی از پژوهشی با موضوع «عوامل مؤثر بر جذب سرمایه‌گذار در مقصدهای گردشگری» است که مطالعه موردی آن در استان کرمان انجام شده است.

در استان و شهر کرمان ابتدا باید نقشه سرمایه‌پذیری ارائه شود، زیرا اکنون شاهد جای خالی سرمایه‌پذیری هستیم و ضرورت دارد تمام ارگان‌ها و فعالان، تلاش نمایند و توجیه کنند که سرمایه‌گذاری در استان توجیه‌پذیر است.

در نقشه سرمایه‌گذاری در استان کرمان براساس مطالعاتی که انجام شده می‌توانیم درباره سرمایه‌گذاری، سرمایه‌پذیری، سرمایه‌ستیزی، سرمایه‌سوزی و سرمایه‌بری صحبت کنیم. اگر چشم‌انداز خوبی در بسته‌های سرمایه‌گذاری در منطقه و استان ایجاد شود، نیمی از راه را طی کرده‌ایم و این می‌تواند زمینه‌ساز حضور سرمایه‌گذاران باشد. بخش اصلی کار در این زمینه به حاکمیت و دولت برمی‌گردد.

شاخصه‌های سرمایه‌پذیری

سرمایه‌پذیری در یک مفهوم کلی شناسایی، مطالعه، بررسی و ایجاد چشم‌انداز در بسته‌های سرمایه‌گذاری در یک منطقه و جغرافیا را نشان می‌دهد و رویکردی همه‌جانبه است که به‌موجب آن سرمایه‌گذاری شکل می‌گیرد.

۱۲ مورد از شاخصه‌های مثبت و منفی گردشگری استان در بخش سرمایه‌پذیری را احصا کرده‌ایم که به چند مورد اشاره می‌شود:

۱. یکی از شاخصه‌های مثبت، تلاش‌های جدید در حوزه گردشگری استان برای جذب سرمایه‌گذار است که یک نمونه آن همایش آیدکس است،
۲. یکی از شاخصه‌های منفی، «توسعه نامتوازن استان و تمرکز برنامه‌های کلان توسعه

۵. «طولانی بودن و بروکراسی روند شناسایی و ایجاد فرصت‌های سرمایه‌گذاری» از شاخص‌های منفی در حوزه سرمایه‌پذیری در استان است.

شاخصه‌های سرمایه‌گذاری

سرمایه‌گذاری به عوامل گوناگون بستگی دارد. به عقیده نظریه‌پردازان عامل اصلی سرمایه‌گذاری‌ها، انگیزه سود است. هرچه نرخ سود بالاتر باشد، میزان تمرکز سرمایه و در نتیجه سود آن بیش‌تر خواهد بود. میزان درآمد، نرخ بهره، امنیت، فضای کسب‌وکار مناسب، حضور دولت و نهادهای عمومی غیردولتی در اقتصاد و حاکمیت از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری هستند.

در حوزه سرمایه‌گذاری هشت شاخصه مثبت و منفی شناسایی کردیم. از جمله «تنوع اقلیمی و جغرافیایی استان» که یک مزیت منحصره‌فرد است. «بکر بودن و تنوع موارد قابل سرمایه‌گذاری در استان» نیز یک محرک جذاب برای سرمایه‌گذاران است. در همین حال با «عدم توسعه شبکه زیرساختی استان

سرمایه‌گذاری به عوامل گوناگون بستگی دارد. به عقیده نظریه‌پردازان عامل اصلی سرمایه‌گذاری‌ها، انگیزه سود است. هرچه نرخ سود بالاتر باشد، میزان تمرکز سرمایه و در نتیجه سود آن بیش‌تر خواهد بود. میزان درآمد، نرخ بهره، امنیت، فضای کسب‌وکار مناسب، حضور دولت و نهادهای عمومی غیردولتی در اقتصاد و حاکمیت از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری هستند.

همچون شبکه راه‌ها اعم از جاده‌ای، ریلی و هوایی» مواجهیم که در این حوزه‌ها تفاوت فاحشی با سایر استان‌ها داریم. مشکل دیگر، شبکه ارتباطی در استان است. امروز در برخی مناطق استان هیچ امکانی برای ارتباطات تلفنی و اینترنتی وجود ندارد و این یک شاخصه منفی در حوزه سرمایه‌گذاری استان است.

«عدم دستیابی به نتایج خوب و قابل‌ملاحظه برای سرمایه‌گذاران قبل» یکی دیگر از شاخصه‌های منفی است. سرمایه‌گذاران در استان باید به نتایج خوب و قابل‌ملاحظه دسترسی داشته باشند و حداقل از سرمایه‌گذاری‌های گذشته خاطره‌های خوب دریافت کنند.

شاخصه‌های سرمایه‌ستیزی

سرمایه‌ستیزی در واقع کنشی است در مقابل سرمایه‌گذار که ریشه در سابقه‌های تاریخی دارد. متأسفانه در بخش عظیمی از جامعه و بدنه مدیریتی کشور تفکر سرمایه‌ستیزی وجود دارد و اساساً کسب ثروت مشروع غیرممکن و حاصل بی‌عدالتی قلمداد شده است.

در جریان این پژوهش در حوزه سرمایه‌ستیزی در بخش گردشگری به پنج شاخصه منفی دست یافتیم. یک مورد آن خروج سرمایه‌گذار از چرخه به دلیل رفتار و نگرش‌های سرمایه‌ستیزانه است. بدنه مدیریتی کشور با تکیه بر عنوان جذاب عدالت موجب شده در حوزه جذب سرمایه‌گذاری، تصمیمات سرمایه‌ستیزانه اتخاذ شود؛ این نگاه باید مورد بازبینی قرار گیرد. همچنین بسیاری از افراد جامعه فکر می‌کنند هرکس ثروت کسب کرده رانت پشت آن است. باید این دیدگاه‌ها را تغییر داد.

برخی از جریان‌های سیاسی نیز در دوره‌های گوناگون به این روند سرمایه‌ستیزی دامن می‌زنند.

سرمایه‌سوزی و سرمایه‌بری

بسیاری از پروژه‌های معرفی شده به سرمایه‌گذاران به دلیل نداشتن پیوسته‌های فرهنگی و اجتماعی، عدم انطباق با واقعیت‌های موجود و ایجاد یک فضای ایده‌آل برای سرمایه‌گذار، متأسفانه با

معیارهای واقعی انطباق نداشته و باعث سرمایه‌سوزی و حتی گاهی توقف پروژه شده است. بسیاری از پروژه‌های شهر کرمان که سرمایه‌گذاران آن را رها کرده‌اند به این دلیل بوده که فضای واقع‌بینانه‌ای ایجاد نشده است. در یک گزارش جذب سرمایه در گذشته، تعداد مردم ساکن شهر کرمان را دو میلیون نفر اعلام کرده بودند در حالی که شهر کرمان حدود ۷۰۰ هزار نفر جمعیت دارد.

یکی از عوامل شکل‌گیری و توسعه گردشگری استان، حفظ و رشد سرمایه‌های موجود است. در استان کرمان تعداد زیادی سرمایه‌گذار داریم که در شهرهای دیگر فعالیت می‌کنند، شاید در این شرایط بهتر باشد بگوییم سرمایه‌گذار نمی‌خواهیم، ابتدا جلوی سرمایه‌بری را بگیریم! ایجاد فضایی جذاب، امن، تضمین‌شده و شفاف موجب می‌شود که بسیاری از فعالان اقتصادی استان به‌جای خروج سرمایه‌های خود از بازار استان، به سرمایه‌گذاری در حوزه گردشگری روی بیاورند.

شاخص‌های چهارگانه

پس از تعریف شاخص‌های سرمایه‌گذاری در شکل‌های گوناگون، با تجزیه و تحلیل داده‌ها در این پژوهش ۴۸ کد منحصر به‌فرد در زمینه سرمایه‌گذاری شناسایی شد که با توجه به اهمیت و فراوانی در چهار طبقه اصلی شامل عوامل نهادی و سیاسی، عوامل قانونی و سیاست‌گذاری، عوامل مدیریتی و سازمانی و عوامل فرهنگی و اجتماعی دسته‌بندی می‌شود. در عوامل نهادی و سیاسی شش شاخصه تأثیرگذار شامل اقتصاد مبتنی بر رقابت آزاد، ثبات سیاسی برای سرمایه‌گذاری، ثبات شاخص‌های اقتصادی، حمایت دولت از سرمایه‌گذاری، وجود محیط و فضای امن سیاسی و اجتماعی و خالی از تنش و اضطراب و سرمایه‌گذاری دولت و حاکمیت شناسایی شده است.

در عوامل قانونی و سیاست‌گذاری ۱۷ شاخصه تأثیرگذار از جمله اختصاص تسهیلات با بهره پایین به سرمایه‌گذاران، تخفیف در صدور مجوزها، تصویب قوانین برای بهبود فضای کسب‌وکار، تفویض اختیار برخی مجوزها به ادارات کل استانی و شهرستانی، رفع موانع و

حذف و اصلاح قوانین دست و پاگیر در زمینه سرمایه‌گذاری مطرح است.

در عوامل مدیریتی و سازمانی ۲۱ شاخصه از جمله ایجاد کارگروه متشکل از تمامی سازمان‌های ذی‌ربط برای حل مشکلات سرمایه‌گذاران حوزه گردشگری، ایجاد محیط رقابتی شفاف برای سرمایه‌گذاران، برگزاری سالانه رویدادها بر اساس تقویم رسمی، تأسیس مرکز خدمات سرمایه‌گذاری گردشگری، تدوین سند راهبردی سرمایه‌گذاری گردشگری و تسهیل صدور پروانه ساخت و بهره‌برداری مدنظر است.

همچنین چهار عامل در حوزه فرهنگی و اجتماعی تأثیرگذار است که شامل تأمین امنیت و اطمینان خاطر به سرمایه‌گذار، دعوت از سرمایه‌گذارها توسط شخصیت‌های معروف استان، لزوم توجه به کسب‌وکار سابق ساکنان محلی و هم‌راستا کردن کسب‌وکار ساکنان بومی و سرمایه‌گذاری و مشارکت دادن مردم در سرمایه‌گذاری‌ها می‌شود.

چند پیشنهاد

بر مبنای یافته‌های این پژوهش پیشنهاداتی داریم که نخستین آن تغییر نگرش در بازار سرمایه است. اگرچه منابع مالی یکی از ارکان اصلی سرمایه‌گذاری است، اما اصلی‌ترین و تعیین‌کننده‌ترین رکن نیست. امروزه ایده‌های نو و خلاقیت‌ها در حوزه گردشگری سرمایه‌های ارزشمندتری هستند، اما متأسفانه به این موضوع در استان توجه چندانی نمی‌شود. همچنین، تغییر نگرش از سرمایه‌گذاری مکان محور به رویداد محور پیشنهاد می‌شود؛ مثلاً سرمایه‌گذار برگزاری جشنواره موسیقی نواحی در استان کرمان؛ که البته در حال حاضر بسته‌های سرمایه‌گذاری در استان همگی مکان محور هستند.

خروج از تفکر انحصاری در حوزه گردشگری به شکل عمومی، شناسایی و حفظ سرمایه‌ها و سرمایه‌گذاری‌های موجود در استان، توسعه فعالیت‌های بین‌رشته‌ای، استارت‌آپی و ایجاد برندهای خاص در حوزه گردشگری و جذب سرمایه‌گذار بر مبنای آن از جمله گردشگری غذا، پزشکی، سلامت، ورزش و غیره از دیگر پیشنهادات است. ♦♦